

Erasmus+

The European Qualification Framework and the national qualification frameworks: the example of Bulgaria (part 1)

Европейская квалификационная рамка и национальные квалификационные рамки: пример Болгарии (часть 1)

By Associate Prof. Dr. Preslav Dimitrov,
Dean of the Faculty of Economics at the South-West University “Neofit Rilski” (SWUNR),
Blagoevgrad, Bulgaria,
Head of the of LMPT Project Implementation Team and member of the Bulgaria’s
National Team of ECVET Experts, 19 – 20 June 2018,

Доц. д-р Преслав Димитров, Декан экономического факультета
Юго-Западный университет «Неофит Рильски» (SWUNR), Благоевград, Болгария,
Руководитель Группы по реализации проекта LMPT и
член национальной сборной Болгарии экспертов ECVET,
19 - 20 июня 2018 года,

1. The processes and the organization of the work on the National Qualification Framework in Bulgaria (decision, taskforces and and EU consulting experts) /

Процессы и организация работы над Национальной квалификационной базой в Болгарии (решения, целевые группы и эксперты по консалтингу ЕС):

- * Since 2007 the Ministry of Education and Science (MES) is taking measures for the development of a National Qualification Framework (NQF) in the context of the Qualification Framework of the European Higher Education Area and the European Qualifications Framework for Lifelong Learning.
- * С 2007 года Министерство образования и науки (МОН) принимает меры для разработки Национальной квалификационной рамке (НКФ) в контексте квалификационных рамок Европейского пространства высшего образования и Европейской системы квалификаций для обучения на протяжении всей жизни.

1. The processes and the organization of the work on the National Qualification Framework in Bulgaria (decision, taskforces and EU consulting experts) / Процессы и организация работы над Национальной квалификационной базой в Болгарии (решения, целевые группы и эксперты по консалтингу ЕС):

- * The Bulgarian NQF was created to be an integrated qualifications framework. The Deputy Minister of Education and Science responsible for the European Integration issues monitored the work on the elaboration of the NQF.
- * Болгарской НРК был создан как интегрированная система квалификаций. Заместитель министра образования и науки, отвечающий за вопросы европейской интеграции, следил за работой над разработкой НРК.

1. The processes and the organization of the work on the National Qualification Framework in Bulgaria (decision, taskforces and EU consulting experts) / Процессы и организация работы над Национальной квалификационной базой в Болгарии (решения, целевые группы и эксперты по консалтингу ЕС):

- * To this end two task forces were established by orders of the Minister of Education and Science. The first task force was comprised of representatives of the Rectors' Conference and of higher education institutions. In December 2007, the workgroup prepared a situational analysis, which was presented to Policy for Higher Education Directorate at the MES. In March 2008, the same task force elaborated a draft project of the National Qualification Framework for Higher Education in the context of the Qualification Framework of the European Higher Education Area.
- * С этой целью по поручению министра образования и науки были созданы две целевые группы. Первая целевая группа состояла из представителей Конференции ректоров и высших учебных заведений. В декабре 2007 года рабочая группа подготовила ситуационный анализ, который был представлен Дирекции по вопросам высшего образования в МОН. В марте 2008 года та же целевая группа разработала проект проекта Национальной квалификационной структуры для высшего образования в контексте квалификационных рамок Европейского пространства высшего образования.

1. The processes and the organization of the work on the National Qualification Framework in Bulgaria (decision, taskforces and EU consulting experts) / Процессы и организация работы над Национальной квалификационной базой в Болгарии (решения, целевые группы и эксперты по консалтингу ЕС):

- * The task force's work was incorporated into the draft project of an integrated National Qualifications Framework in the context of the European Qualifications Framework for Lifelong learning. This draft project was elaborated by a second task force in April 2008. This second task force elaborated the following documents:
 - a comparative table for referencing the national qualifications to the European Qualification Framework for Lifelong Learning;
 - a plan for further developing and linking national sectorial qualifications to the EQF;
 - a proposal for amendments and supplements to existing national legislation.
- * Работа целевой группы была включена в проект проекта интегрированной национальной системы квалификаций в контексте Европейской системы квалификаций для обучения на протяжении всей жизни. Этот проект проекта был разработан второй целевой группой в апреле 2008 года. Эта вторая целевая группа разработала следующие документы:
 - сравнительная таблица для ссылки на национальные квалификационные требования к Европейской квалификационной структуре для обучения на протяжении всей жизни;
 - план дальнейшего развития и увязки национальных секторальных квалификаций с EQF;
 - предложение о внесении поправок и дополнений в существующее национальное законодательство.

1. The processes and the organization of the work on the National Qualification Framework in Bulgaria (decision, taskforces and EU consulting experts) / Процессы и организация работы над Национальной квалификационной базой в Болгарии (решения, целевые группы и эксперты по консалтингу ЕС):

- * The task force's work was incorporated into the draft project of an integrated National Qualifications Framework in the context of the European Qualifications Framework for Lifelong learning. This draft project was elaborated by a second task force in April 2008. This second task force elaborated the following documents:
 - a comparative table for referencing the national qualifications to the European Qualification Framework for Lifelong Learning;
 - a plan for further developing and linking national sectorial qualifications to the EQF;
 - a proposal for amendments and supplements to existing national legislation.
- * Работа целевой группы была включена в проект проекта интегрированной национальной системы квалификаций в контексте Европейской системы квалификаций для обучения на протяжении всей жизни. Этот проект проекта был разработан второй целевой группой в апреле 2008 года. Эта вторая целевая группа разработала следующие документы:
 - сравнительная таблица для ссылки на национальные квалификационные требования к Европейской квалификационной структуре для обучения на протяжении всей жизни;
 - план дальнейшего развития и увязки национальных секторальных квалификаций с EQF;
 - предложение о внесении поправок и дополнений в существующее национальное законодательство.

1. The processes and the organization of the work on the National Qualification Framework in Bulgaria (decision, taskforces and EU consulting experts) / Процессы и организация работы над Национальной квалификационной базой в Болгарии (решения, целевые группы и эксперты по консалтингу ЕС):

- * The Bulgarian government supported the NQF because of its importance for implementing the EQF. The development of an NQF was given high priority in the Programme of the Ministry of Education, Youth and Science (2009–2013). The National Qualification Framework of Republic of Bulgaria was officially adopted by a Council of Ministers' Decree No.96 from Feb. 2, 2012.
- * The National Qualifications Framework of the Republic of Bulgaria is legislatively regulated by the Pre-School and School Education Act (promulgated, State Gazette issue 79 dated 13.10.2015, in force since 1.08.2016).
- * Болгарское правительство поддержало НКР из-за ее важности для внедрения ЕКР. Развитие НКФ было уделено первоочередное внимание в Программе Министерства образования, молодежи и науки (2009-2013 гг.). Национальная квалификационная база Республики Болгария была официально принята Решением Совета министров №96 от 2 февраля 2012 года.
- * Национальная система квалификаций Республики Болгария законодательно регулируется Законом о дошкольном образовании и школьном образовании (обнародованный, государственный бюллетень 79 от 13.10.2015, вступивший в силу с 1.08.2016 года).

1. The processes and the organization of the work on the National Qualification Framework in Bulgaria (decision, taskforces and EU consulting experts) / Процессы и организация работы над Национальной квалификационной базой в Болгарии (решения, целевые группы и эксперты по консалтингу ЕС):

- * The Bulgarian government supported the NQF because of its importance for implementing the EQF. The development of an NQF was given high priority in the Programme of the Ministry of Education, Youth and Science (2009–2013). The National Qualification Framework of Republic of Bulgaria was officially adopted by a Council of Ministers' Decree No.96 from Feb. 2, 2012.
- * The National Qualifications Framework of the Republic of Bulgaria is legislatively regulated by the Pre-School and School Education Act (promulgated, State Gazette issue 79 dated 13.10.2015, in force since 1.08.2016).
- * Болгарское правительство поддержало НКР из-за ее важности для внедрения ЕКР. Развитие НКФ было уделено первоочередное внимание в Программе Министерства образования, молодежи и науки (2009-2013 гг.). Национальная квалификационная база Республики Болгария была официально принята Решением Совета министров №96 от 2 февраля 2012 года.
- * Национальная система квалификаций Республики Болгария законодательно регулируется Законом о дошкольном образовании и школьном образовании (обнародованный, государственный бюллетень 79 от 13.10.2015, вступивший в силу с 1.08.2016 года).

2. General Goals and Purposes of the National Qualification Framework of Bulgaria / Общие цели и основные принципы национальной рамке квалификации в Болгарии:

- The main objective of the National Qualifications Framework of the Republic of Bulgaria is to support the mobility of citizens by providing conditions for transparency as well as to facilitate the recognition of non-formal and informal learning. This will improve the extent to which all target groups and stakeholders are informed about the national qualifications. It is also expected to raise trust in the educational and training systems, and support the processes of mobility and recognition of qualifications.
- * Having a single document which includes all qualifications that can be acquired in formal education and training is expected to facilitate the process of developing sectorial qualifications frameworks.
- * Основная цель Национальной рамке квалификаций Республики Болгария заключается в поддержке мобильности граждан путем обеспечения условий для транспарентности, а также для содействия признанию неформального и неформального обучения. Это позволит повысить степень информированности всех целевых групп и заинтересованных сторон о национальных квалификациях. Ожидается также, что он повысит доверие к системам образования и обучения и поддержит процессы мобильности и признания квалификаций.
- * Ожидается, что единый документ, который включает в себя все квалификации, которые могут быть приобретены в формальном образовании и обучении, будет способствовать процессу разработки секторальных квалификационных рамок.

3. Process of Development of the National Qualification Framework of Bulgaria / Процес разработки национальной рамке квалификации в Болгарии:

- * A broad range of experts and stakeholders were involved in the development of the National Qualifications Framework. There were experts from the Ministry of Education and Science, the National Agency for Vocational Education and Training, the National Information and Documentation centre, representatives of higher education institutions, the Rectors' Conference, and the Bulgarian representative in the Bologna Follow-up Group.
- * Representatives of the nationally represented organizations of employers and employees were also present.
- * В разработке Национальной системы квалификаций принимали участие широкий круг экспертов и заинтересованных сторон. Были эксперты из Министерства образования и науки, Национального агентства по профессиональному образованию и обучению, Национального центра информации и документации, представителей высших учебных заведений, Конференции ректоров и представителя Болгарии в Группе по наблюдению в Болонье.
- * Также присутствовали представители представленных на национальном уровне организаций работодателей и работников.

3. Process of Development of the National Qualification Framework of Bulgaria / Процес разработки национальной рамке квалификации в Болгарии:

- * The draft project of the NQF was submitted for consultation to Working Group 16 'Education, recognition of professional qualifications, and scientific research'.
- * This working group consists of representatives of the responsible ministries as well as other institutions and stakeholders including social partners. A broad national consultation process was provided to discuss the NQF draft with different stakeholders. More than 60 representatives of stakeholders participated in the consultations.
- * Проект проекта НСК был представлен на консультацию Рабочей группе 16 «Образование, признание профессиональной квалификации и научных исследований».
- * Эта рабочая группа состоит из представителей ответственных министерств, а также других учреждений и заинтересованных сторон, включая социальных партнеров. Был представлен широкий национальный процесс консультаций для обсуждения проекта NQF с различными заинтересованными сторонами. В консультациях приняли участие более 60 представителей заинтересованных сторон.

3. Process of Development of the National Qualification Framework of Bulgaria / Процес разработки национальной рамке квалификации в Болгарии:

- * The process of elaboration and discussion of the National Qualifications Framework also involved four international experts, namely:
 - Dr. James Murray, Director of Academic Affairs of IOTI, Ireland;
 - Dr. Joachim James Calleja, Permanent Secretary, Ministry of Education and Employability, Malta;
 - Mr. Wilfried Boomgaert, Deputy Head of Horizontal Policy Directorate, Ministry of Education and Training of the Flemish Community of Belgium;
 - Dr. Maria Elisabeth Leegwater, coordinator for student issues, Ministry of Education, Culture and Research of the Netherlands (up to 2012), then a private expert.

- * В процессе разработки и обсуждения Национальной системы квалификаций также участвовали четыре международных эксперта, а именно:
 - Д-р Джеймс Мюррей, директор по академическим вопросам IOTI, Ирландия;
 - Д-р Йоахим Джеймс Каллея, постоянный секретарь Министерства образования и занятости, Мальта;
 - Г-н Вилфрид Боомгарт, заместитель начальника дирекции по горизонтальной политике, министерство образования и подготовки фламандского сообщества Бельгии;
 - Д-р Мария Элизабет Легуотер, координатор по студенческим вопросам, Министерство образования, культуры и исследований Нидерландов (до 2012 года), затем частный эксперт.

4. Implementation and monitoring/ Внедрение и мониторинг:

- * The Ministry of Education and Science has a leading role in implementation of the NQF. In accordance with Council of Ministers' Decree No 96 of Feb. 2, 2012 the Minister of Education and Science was designated as a national authority in this respect.
- * Министерство образования и науки играет ведущую роль в осуществлении НСК. В соответствии с Постановлением Совета министров № 96 от 2 февраля 2012 года министр образования и науки был назначен национальным органом в этом отношении.

5. NQF Design/ Дизайн НРК:

- * The National Qualifications Framework of the Republic of Bulgaria covers all education and training degrees and levels in lifelong learning context, including pre-school education, school education (incl. general education and vocational education and training), and higher education.
- * The NQF contains 9 levels in total, including preparatory (zero) level covering the pre-school education. The zero (preparatory) level comprises the system of pre-school education. The eight levels above correspond to the eight levels of the EQF.
- * Национална рамка квалификаций Републики България обхваща всички степени и нива на образование и обучение в контекста на непрекъснато обучение, включващо дошколно образование, школно образование (включващо общо образование и професионално образование и обучение) и висше образование.
- * NQF съдържа 9 нива, включващо подготвителен (нулев) ниво, обхващащо дошколно образование. Нулев (подготвителен) ниво включва системата на дошколно образование. Осем нива над него съответстват на осем нива на EQF.

5. NQF Design/ Дизайн НРК:

- * The zero level has no analogue in the EQF levels. It is included for thoroughness, so that the entire education system and all qualifications in it can be included in the NQF.
- * The levels numbered from 1 to 8 correspond to the EQF levels. The upper three levels of the NQF numbered from 6 to 8 correspond to the three cycles of the Bologna process (the degrees Bachelor, Master and Ph. D.).
- * The expected learning outcomes described in the NQF are generic knowledge, skills and competences. The learners should acquire these competences upon completion of the training process at the respective NQF level. They are also a pre-requisite for further education or training aimed at acquiring professional qualification. They provide a snapshot of what the learner knows and is able to do after completing the training process.
- * Нулевой уровень не имеет аналогов на уровнях ЕРК. Он включен для тщательности, так что вся система образования и все квалификации в ней могут быть включены в НРК.
- * Уровни с номерами от 1 до 8 соответствуют уровням ЕРК. Верхние три уровня НРК от 6 до 8 соответствуют трем циклам Болонского процесса (степени бакалавра, магистра и доктора (кандидат наук)).
- * Ожидаемые результаты обучения, описанные в НРК, - это общие знания, навыки и компетенции. Учащиеся должны приобретать эти компетенции после завершения учебного процесса на соответствующем уровне НРК. Они также являются предпосылкой для дальнейшего образования или обучения, направленных на получение профессиональной квалификации. Они обеспечивают моментальный снимок того, что ученик знает и может сделать после завершения учебного процесса.

5. NQF Design/ Дизайн НРК:

The learning outcomes in the NQF of Bulgaria are described as:

- Knowledge – theoretical and/or factual;
- Skills – cognitive (involving the use of logical, intuitive and creative thinking) and practical (involving manual dexterity and the use of methods, materials, tools and instruments);
- Competences – personal and professional. The competences are described in terms of responsibility and autonomy and are set in four main groups:
 - Responsibility and autonomy;
 - Learning competences;
 - Communication and social competences;
 - Professional competences.

* Результаты обучения в NQF Болгарии описаны как:

- Знание - теоретическое и / или фактическое;
- Умения - познавательные (с использованием логического, интуитивного и творческого мышления) и практические (с использованием ручной ловкости и использования методов, материалов, инструментов и инструментов);
- Компетенции - личные и профессиональные. Компетенции описываются с точки зрения ответственности и автономии и устанавливаются в четырех основных группах:
 - Ответственность и автономия;
 - Изучение компетенций;
 - Коммуникационные и социальные компетенции;
 - Профессиональные компетенции.

НАЦИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИОННА РАМКА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Ниво на Европейската квалификационна рамка (ЕКР)	Ниво на Националната квалификационна рамка (НКР)	Знания – определят се като теоретични и/или фактологически	Умения – описват се като познавателни (включващи използване на логическо, интуитивно и творческо мислене) и практически (включващи сръчност и използване на методи, материали, уреди и инструменти)	Компетентности – лични и професионални описват се с оглед на степента на поемане на отговорност и самостоятелност			
				Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
Ниво на Квалификационната рамка на Европейското пространство за висше образование (КРЕПВО)							
Ниво по ISCED							
	НКР Ниво 0 Подготвително ниво Предучи-	<ul style="list-style-type: none"> • има начални представи за заобикалящия свят • познава последователността при изпълнение 	<ul style="list-style-type: none"> • изпълнява с разбиране прости задачи • изразява чрез своето творчество усвоените начални представи за 	<ul style="list-style-type: none"> • участва активно в прости, познати дейности • умее да изпълнява задачи под ръководството 		<ul style="list-style-type: none"> • разбира и предава кратка, несложна информация в устна форма • работи в група като 	

	ЛИЦНО ОБРАЗОВАНИЕ	<p>на познати задачи</p> <ul style="list-style-type: none"> познава необходимите средства за първоначално обучение. 	<p>заобикалящия свят</p> <p>използва познати материали при изпълнението на задачи.</p>	<p>на възрастен</p> <ul style="list-style-type: none"> познава последствията/резултатите от собствените си действия 		<p>проявява толерантност към останалите деца в групата</p> <ul style="list-style-type: none"> започва да изразява своята самостоятелност като нова социална роля 	
ЕКР Ниво 1 ISCED 1	НКР Ниво 1	ЗНАНИЯ	УМЕНИЯ	КОМПЕТЕНТНОСТИ			
				Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
	ОБЩО ОБРАЗОВАНИЕ – НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ	<ul style="list-style-type: none"> притежава основни общи знания за околния свят, необходими за по-нататъшно обучение и учене през целия живот знае основни правила за природосъобразен начин на поведение притежава елементарна обща култура 	<ul style="list-style-type: none"> притежава практически умения, необходими за изпълнение на едниотипни прости задачи умее да прилага придобити знания за изпълнение на конкретна учебна задача прави правдоподобни предположения по събрани данни от заобикалящия го 	<ul style="list-style-type: none"> работи под пряко наблюдение, като използва инструкции или образец с помощта на учителя избира подходящи информационни средства за решаване на образователна задача самостоятелно и/или в група оценява с 	<ul style="list-style-type: none"> учи или работи заедно с другите за събиране и обмен на информация 	<ul style="list-style-type: none"> изгражда чувство на увереност и умение за устно и писмено общуване умее да защитава правата си, без да нарушава правата на другите 	

			<p>различните сфери на обучение или работа</p> <ul style="list-style-type: none"> • изпълнява прости операции с помощта на различни инструменти и несложни машини • разбира смисъла на инструкции, формулирани по начин подобен на изучавания в миналото • обяснява дейностите, които е/не е извършил и причините за това 	прилагане на изучените технологии		рутинни дейности при неизменящи се условия	
ЕКР Ниво 3	НКР Ниво 3	Знания	Умения	Компетентности			
				Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
	II СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ	<ul style="list-style-type: none"> • притежава разширени знания в определена сфера на обучение отделните сфери на обучение или 	<ul style="list-style-type: none"> • извършва самостоятелно предварително усвоени действия (поведение) • при промяна в 	<ul style="list-style-type: none"> • работи самостоятелно при променящи се условия, като носи отговорност за 	<ul style="list-style-type: none"> • може да взема решения относно своето образование и бъдещо кариерно развитие 	<ul style="list-style-type: none"> • осъществява ефективни комуникации с колеги, клиенти и с прякия си ръководител 	<ul style="list-style-type: none"> • извършва дейности с комплексен характер при изменящи се условия

		<p>работа.</p> <ul style="list-style-type: none"> • познава начини за търсене, извличане, обработка и използване на различни видове информация. • притежава основни познания за общочовешките ценности, демокрацията и гражданското общество. • притежава знания за видовете обекти (суровини, материали, инструменти, машини, апарати и съоръжения) от определена област, техните свойства, предназначение и отношения (технологична последователност и изисквания за изпълне- 	<p>условията на работа взема решение за промяна в съответствие с правила и инструкции</p> <ul style="list-style-type: none"> • изпълнява сложни операции с помощта на различни инструменти, машини, апарати, измервателни уреди • разбира смисъла на инструкции, задачи, обяснения, формулирани по различен от изучавания в миналото начин • обяснява дейностите, които е/не е извършил и причините за това, като предлага нови решения 	<p>изпълнение на задачата, която му е възложена, прави оценка на качеството на изпълнението си по зададени критерии</p> <ul style="list-style-type: none"> • проявява критично отношение при самостоятелното прилагане на изучените технологии 	<p>въз основа на самооценка на компетентностите / квалификацията си</p> <ul style="list-style-type: none"> • ориентира се във възможностите за продължаване на образованието и обучението си • проявява готовност да се включи в обучения, като съзнава областта, в която има нужда да придобие нови знания, умения и компетентности 	<ul style="list-style-type: none"> • общува на първи и втори чужд език 	
--	--	--	--	---	--	---	--

		<p>ние на различни дейности), понякога и тяхната структура (съставни части)</p> <ul style="list-style-type: none"> • изразява се, като използва съответната за определената област терминология 					
ЕКР Ниво 4	НКР Ниво 4 СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ ОБЩО ОБРАЗОВАНИЕ / III СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ	Знания	Умения	КОМПЕТЕНТНОСТИ			
				Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
		<ul style="list-style-type: none"> • притежава задълбочени фактологични и теоретични знания в широк контекст в сферите на обучение или работа • познава начини на обработка и използване на сложна информация • прави устни и писмени изложе- 	<ul style="list-style-type: none"> • притежава широк набор от познавателни и практически умения за решаване на сложни задачи • проявява творческо мислене и прилага алтернативни методи и начини на действие в позната и/или непозната ситуация и среда 	<ul style="list-style-type: none"> • проявява инициативност и способност да си поставя цели, да планира и обосновава действията си и да поема отговорност за тях • поема отговорност при наблюдение или ръководство на обичайната работа на други 	<ul style="list-style-type: none"> • може да взема решения относно своето образование и бъдещо кариерно развитие въз основа на самооценка на компетентностите / квалификацията си • ориентира се във възможностите за продължаване на 	<ul style="list-style-type: none"> • работи конструктивно и в разнородни групи/екипи • общува на първи и втори чужд език • осъществява ефективни комуникации с колеги на различни позиции в йерархията на предприятието; 	<ul style="list-style-type: none"> • извършва дейности с комплексен характер при изменящи се условия, както и поемане на отговорности за работата на други лица

		<p>ния, формулира инструкции, задачи, обяснения, като използва съответната за определената област терминология.</p> <ul style="list-style-type: none"> • разработва критерии за оценяване • притежава задълбочени познания за демокрацията, гражданското общество и международния правен ред 	<ul style="list-style-type: none"> • критически осмисля и оценява от различни гледни точки по зададени критерии резултати при решаване на задачи и проблеми в определена сфера на обучение или работа • осъществява трансфер на знания и умения между отделните сфери на обучение или работа при изпълняване на сложни задачи и решаване на специфични проблеми • организира производствен процес при условия, познати от обучението • изпълнява сложни операции с помощта на различни инструменти, машини, 	<ul style="list-style-type: none"> • проявява критично отношение и отговорност при прилагането на изучените технологии • има нагласа за отговорно поведение и участие в обществения живот • работи самостоятелно при променящи се условия, като носи отговорност както за изпълнението на персонално възложени му задачи, така и за задачи, възложени на екипа, за който отговаря. • прави мотивирана оценка както на членовете на екипа, така и на качеството на изпълнението 	<p>образованието и обучението си</p> <ul style="list-style-type: none"> • използва разнообразни начини за разширяване и актуализиране на професионалната си квалификация • оценява необходимостта на персонала от обучение и им предлага подходящи възможности 	<p>договаря поръчки</p> <ul style="list-style-type: none"> • подбира самостоятелно начините за успешно и публично представяне на различни видове информация в определена сфера на обучение или дейност • владее механизми за конструктивно социално участие и промяна и ги прилага в различни дейности и инициативи 	
--	--	--	---	--	--	---	--

			<p>апарати, измервателни уреди.</p> <ul style="list-style-type: none"> • контролира и подпомага персонала, като обяснява или демонстрира правилно изпълнение на дадена дейност • прави оценка за качеството на изработения продукт, както и на работата на членовете на екипа • разработва план за действие, като използва наличните ресурси 				
ЕКР Ниво 5	НКР Ниво 5	Знания	Умения	Компетентности			
				Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
	IV СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА	• притежава задълбочени фактологични и теоретични знания в	• планира, организира и контролира дейностите, вкл. производ-	• работи самостоятелно при променящи се условия, като	• оценява пропуски в собствените си знания, умения и ком-	• осъществява ефективни комуникации на различни нива	• извършва дейности с комплексен характер, при

	<p>КВАЛИФИКАЦИЯ</p>	<p>широк контекст в сферата на обучение или работа;</p> <ul style="list-style-type: none"> • познава начини на обработка, използване и анализиране на сложна специфична информация • познава принципите на планиране, организация и контрол на процесите в определена сфера на дейност • разработва критерии за оценяване 	<p>ствен процес</p> <ul style="list-style-type: none"> • прави мотивирана оценка на качеството на изпълнение на дейностите • прави предложения за оптимизиране на дейностите • притежава умения за делово общуване • изпълнява сложни операции с помощта на различни инструменти, машини, апарати, измервателни уреди • контролира и подпомага персонала, като обяснява или демонстрира правилно изпълнение на дадена дейност • прави оценка за качеството на изработения про- 	<p>носи отговорност както за изпълнение на персонално възложени му задачи, така и за задачи, възложени на екипа, за който отговаря</p> <ul style="list-style-type: none"> • носи отговорност за работата на екипа, който ръководи • прави мотивирана оценка както на членовете на екипа, така и на качеството на изпълнението. • носи отговорност за правилното използване на материалната база • притежава отговорно поведение и активно участва в обществения живот 	<p>петентности и предприема мерки за повишаване на квалификацията си, както самостоятелно, така и чрез участие в обучения, семинари и др.</p> <ul style="list-style-type: none"> • използва разнообразни начини за разширяване и актуализиране на професионалната си квалификация. • оценява необходимостта от обучение на персонала и предлага подходящи възможности 	<ul style="list-style-type: none"> • управлява дейността на работни групи/екипи • публично представя различни видове информация • прави анализи, устни и писмени изложения, формулира инструкции, задачи, обяснения, като използва съответната за областта терминология, както на български, така и на чужд език 	<p>изменящи се условия, както и поема управленски отговорности за работата на други лица и за разпределяне на ресурси</p>
--	----------------------------	--	--	---	---	---	---

			<p>дукт, както и на работата на членовете на екипа</p> <ul style="list-style-type: none"> • разработва план за действие като използва наличните ресурси • прави предложения, свързани с подобряване на материалната база, персонала и дейностите в предприятието 				
ЕКР Ниво 6 Първи цикъл на КРЕПВО	НКР Ниво 6 Подниво 6А ПРОФЕСИОНАЛЕН БАКАЛАВЪР <i>180</i> <i>кредита</i> <i>по ECTS</i>	Знания	Умения	КОМПЕТЕНТНОСТИ			
				Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
		<ul style="list-style-type: none"> • притежава и използва детайлни, теоретични и конкретни практически знания в областта • прави критичен анализ на принципи и процеси 	<ul style="list-style-type: none"> • владее методите и средствата в областта • прилага професионално знанията и придобития практически опит чрез нови, нестандартни подходи и добре аргументирани решения 	<ul style="list-style-type: none"> • поема отговорност да управлява изпълнителски екипи и ресурси, включително в екстремни ситуации при експлоатация на обекти и при управление на структури 	<ul style="list-style-type: none"> • критично оценява степента на своята подготовка и съответствие на знанията си с необходимите за професията • определя своите образователни потребности 	<ul style="list-style-type: none"> • анализира идеи, изразява проблеми и предлага решения в професионална среда на равнопоставени и висшестоящи, както и пред неспециалисти • формулира 	<ul style="list-style-type: none"> • събира, обработва и анализира данни до оптимизационни и или крайни решения или иновационни идеи • осигурява принос при решаване на опе-

				<ul style="list-style-type: none"> • проявява творческо мислене и практически умения при разработване и реализация на проекти с отчитане на влиянието на множество фактори • проявява отговорност при експлоатация на обекти • оценява своето и чуждото изпълнение • ръководи работа в екип и обучава други в професионален план 	ности за повишаване на квалификацията и/или за преквалификация	<p>убедителни становища, като използва качествени и количествени факти, аргументи и критерии</p> <ul style="list-style-type: none"> • излага разбираемо възгледите си по частни и глобални проблеми, оценява и приема аргументите на събеседниците си • проявява ангажираност и солидарност с другите • пълноценно общува на някои от най-разпространените европейски езици 	<p>ративни задачи в стандартни и нестандартни ситуации</p> <ul style="list-style-type: none"> • намира решения на казуси от социален, морален и етичен характер, особено при работа в екип и при обучение
ЕКР	НКР	Знания	Умения	Компетентности			

Първи цикъл на КРЕПВО	Подниво 6Б БАКАЛА- ВЪР			Самостоятел- ност и отговор- ност	Компетентност и за учене	Комуникативн и и социални компетентно- сти	Професионал- ни компетен- тности
	240 кредита по ECTS	<ul style="list-style-type: none"> • притежава разширени и задълбочени теоретични и фактологични знания в областта, включително свързани с най-новите постижения в нея • самостоятелно интерпретира придобитите знания, като ги свързва с прилагането на факти и чрез критично възприемане, разбиране и изразяване на теории и принципи 	<ul style="list-style-type: none"> • владее методи и средства, позволяващи решаване на сложни задачи • прилага логическо мислене и проявява новаторство и творчески подход при решаване на нестандартни задачи 	<ul style="list-style-type: none"> • притежава способност за административно управление на сложни професионални дейности, включително на експти и ресурси • поема отговорности при вземане на решения в сложни условия, при влиянието на различни взаимодействащи си и трудно предвидими фактори • проявява творчество и инициативност в управленската дейност; • преценява необходимостта от обучение на 	<ul style="list-style-type: none"> • последователно оценява собствената си квалификация чрез преценка на придобитите до момента знания и умения и планира необходимостта от разширяване и актуализиране на професионалната си квалификация 	<ul style="list-style-type: none"> • формулира и излага ясно и разбираемо идеи, проблеми и решения пред специалисти и неспециалисти • изразява отношение и разбиране по въпроси чрез използване на методи, основани на качествени и количествени описания и оценки • проявява широк личен мироглед и показва разбиране и солидарност с другите; • пълноценно общува на някои от най-разпростра- 	<ul style="list-style-type: none"> • събира, класифицира, оценява и интерпретира данни от областта с цел решаване на конкретни задачи • прилага придобитите знания и умения в нови или непознати условия • проявява способност да анализира в по-широк или интердисциплинарен контекст • използва нови стратегически подходи; формира и изразява собствено мнение по проблеми от

				другите с цел повишаване на експертната ефективност		нените европейски езици	обществен и етичен характер, възникващи в процеса на работата
ЕКР Ниво 7	НКР Ниво 7	Знания	Умения	КОМПЕТЕНТНОСТИ			
				Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
Втори цикъл на КРЕПВО	Магистър ➤ Магистър след „професионален бакалавър по..” от същото професионално направление (120 кредита по ECTS) ➤ Магистър след бакалавър по същата специалност (60 кредита	<ul style="list-style-type: none"> • притежава широк спектър от теоретични и практически знания, голяма част от които са специализирани в съответната област, които надграждат достигнатото в предходния етап на обучение • познава, разбира и изразява теории, концепции, принципи и закономерности • владее високо-специализирани 	<ul style="list-style-type: none"> • владее богат набор от практически и познавателни умения и подходи, необходими за разбирането на абстрактни проблеми и разработването на творчески решения • прави диагностика на проблемите и ги решава, като се основава на съвременни изследвания чрез интегриране на знания от нови 	<ul style="list-style-type: none"> • умее да изгражда административно-организационни структури и самостоятелно да управлява екипи за решаването на сложни проблеми в непредсказуема среда, с множество взаимодействащи фактори и вариативни възможности • демонстрира овладяност в оперативно взаимодействие 	<ul style="list-style-type: none"> • системно и задълбочено оценява познанията си и идентифицира потребности от нови знания • демонстрира висока степен на самостоятелност и лесно се ориентира в сложно учебно съдържание, прилагайки собствени подходи и методи към овладяването му • използва 	<ul style="list-style-type: none"> • умее да представя ясно и достъпно собствени схващания, формулировки на проблеми и възможни решения пред специализирана и неспециализирана аудитория, използвайки богат набор от техники и подходи • разработва и излага аргументирани схващания 	<ul style="list-style-type: none"> • събира, обработва и интерпретира специализирана информация, необходима за решаването на сложни проблеми от изучаваната област • интегрира широк спектър от знания и източници на информация в нов и сравнително непознат контекст • прави обосновани

	<p>по ECTS)</p> <p>➤ Магистър след бакалавър по друга специалност (120 кредита по ECTS)</p> <p>➤ Магистър по специалности, за които се предвижда обучение само в тази степен (300 кредита по ECTS)</p>	<p>практически и теоретични знания, вкл. авангардни, които формират основата за оригиналност в разработването и прилагането на нови идеи и решения</p> <ul style="list-style-type: none"> • демонстрира критично осъзнаване на знанията в областта и връзките между различните изучавани области 	<p>или интердисциплинарни области, като проявява способност за генериране на нови знания и процедури, свързани с провеждането на научни изследвания и въвеждане на иновации</p> <ul style="list-style-type: none"> • формулира адекватна преценка в ситуации, характеризиращи се с непълна или ограничена информация и непредсказуемост • развива нови и разнообразни умения в отговор на новопоявяващи се знания и практики • демонстрира свободно прилагане на 	<p>при управлението на промяната в сложна заобикаляща среда</p> <ul style="list-style-type: none"> • проявява творчество и новаторство при разработването на проекти • инициира процеси и организира дейности, изискващи висока степен на съгласуваност формулира политики и демонстрира лидерски качества за реализацията им 	<p>разнообразни методи и техники за усвояване на комплексно учебно съдържание</p> <ul style="list-style-type: none"> • владее богат понятиен апарат и проявява способности за концептуално и абстрактно мислене 	<p>относно социални процеси и практики и обосновава предложения за тяхното усъвършенстване или промяна</p> <ul style="list-style-type: none"> • пълноценно общува с някои от най-разпространените европейски езици 	<p>преценки и намира решения в сложна среда на разнообразни взаимодействия</p> <ul style="list-style-type: none"> • демонстрира способности за адекватно поведение и взаимодействие в професионална и/или специализирана среда • способен е да решава проблеми чрез интегриране на комплексни източници на знание, в условия на недостатъчна налична информация, в нова непозната среда • умее да инициира промени и да управлява процесите на развитие в
--	--	---	---	--	--	---	--

			<p>иновативни методи и инструменти, отличаващи се с иновативност при решаването на сложни задачи и непред-видими проблеми в специализираната сфера на работа</p> <ul style="list-style-type: none"> • намира и поддържа аргументи при решаване на проблеми с интер-дисциплинарен характер • проявява инициативност в работата и ученето в сложна и непредвидима среда, изискващи решаване на проблеми с множество взаимодействащи си фактори 				<p>сложни условия ангажира се с важни научни, социални и нравствени проблеми, възникващи в процеса на работата или обучението</p>
ЕКР	НКР	Знания	Умения	Компетентности			

Ниво 8	Ниво 8			Самостоятелност и отговорност	Компетентност и за учене	Комуникативни и социални компетентности	Професионални компетентности
Трети цикъл на КРЕПВО	Доктор без кредити по ECTS	<ul style="list-style-type: none"> • притежава и използва специализирани и систематизирани знания за извършване на критичен анализ и за синтезиране на нови идеи • владее методите на научните изследвания в областта • притежава способност за разширяване и изменение на съществуващите знания в областта, както и на нейните взаимодействия с гранични научни области • притежава знания с най-висока степен на сложност и 	<ul style="list-style-type: none"> • притежава умения да създава и ръководи мрежи или екипи, да разпределя времето и да управлява човешки и финансови ресурси, да решава комплексни проблеми чрез нови технологични методи и инструменти • бързо намира, извлича, подрежда, синтезира и оценява необходимата информация от различни източници, независимо дали са подробни или оскъдни • притежава умения да решава и преодолява критични проблеми в 	<ul style="list-style-type: none"> • създава и интерпретира нови знания чрез собствени изследвания или друга научна дейност • чрез постигнатите нови знания демонстрира умения за разширяване на обхвата на досега познатата научна област и преценява необходимостта от актуални публикации • притежава способност за самооценка на постиженията на изследователския труд • притежава способности да 	<ul style="list-style-type: none"> • показва капацитет за систематично придобиване и разбиране на значително количество знания от най-съвременните научни постижения или от областта на професионалната практика 	<ul style="list-style-type: none"> • представя качества и преносими умения, изискващи проявяване на висока лична отговорност, самостоятелна инициативност в сложни и непредвидими обстоятелства, както и в професионална или еквивалентна среда • демонстрира общи способности да концептуализира, проектира и изпълнява проекти за генериране на нови знания, прилагане или разбиране на 	<ul style="list-style-type: none"> • детайлно разбира техники, прилагани за научни изследвания и сложни академични проучвания • извършва информирани преценки по сложни въпроси в съответната област, често в отсъствието на пълни данни, както и да представя идеите и заключенията си ясно и ефективно пред специалисти и неспециалисти • притежава способност да продължава изследванията в

		<p>извършва оригинални изследвания</p> <ul style="list-style-type: none"> • представя знания и разбиране на най-високо равнище, не само в областта, но и в близки научни области • демонстрира и изразява знания чрез степента на сложност на проведените, разбрани и обосновани научни изследвания 	<p>областта на проучването и/или нововъведенията, да подобрява стандартните модели и подходи, да развива иновативни решения чрез комбиниране на различни оригинални стратегии и технологии, да управлява несполучливите опити и да продължава напред, да подобрява стандартните модели и подходи</p> <ul style="list-style-type: none"> • владее методи и средства да предвижда промените и проблемите, да се абстрахира от средата и да мисли иновативно, да разработва и поставя рационален план, за да донесе нови идеи за плодотворен край, да усвоява бързо нови 	<p>съставя, проектира, изпълнява и адаптира съвременен изследователски процес с научна стабилност</p>		<p>най-модерните достижения, както и да адаптира проектния дизайн към непредвидено възникващи обстоятелства</p> <ul style="list-style-type: none"> • пълноценно общува на някои от най-разпространените европейски езици 	<p>съответната научна област на все по-сложни равнища, като допринася за развитието на нови техники, идеи или подходи</p>
--	--	---	--	---	--	---	---

			<p>качества и умения, да предвижда технологичното и творческо развитие, да пише и представя научни и технически документи (научни статии, резюмета, доклади, фигури, графики и др.); да комуникира чрез различни медии пред различна аудитория;</p> <ul style="list-style-type: none"> • притежава умения като издръжливост, предприемчивост, твърдост, вискателност, приспособимост и интелектуална гъвкавост 				
--	--	--	---	--	--	--	--

5. NQF Design/ Дизайн НКР:

The descriptors of the NQF levels (Table 2) conform both to those of the EQF and to the relevant QF-EHEA descriptors. Their grouping in four groups also complies with the Recommendation № 2006/962/EC of the European Parliament and of the Council of 18th of December 2006 on the key competences for lifelong learning.

- * The knowledge, skills and competences, which are defined in the Bulgarian Qualifications Framework are based on the State Educational Requirements (standards) within the national school and higher education systems. They correspond to the expected learning outcomes that are defined in those SERs in terms of knowledge, skills and competences.
- * The learning outcomes in the NQF and in the state educational requirements, are closely linked to the procedures for quality assurance and the use of educational credits awarded for units of learning outcomes (where applicable).
- * Дескрипторы уровней НКР) соответствуют как описанию ЕКР, так и соответствующим дескрипторам QF-EHEA. Их группировка в четырех группах также соответствует Рекомендации № 2006/962 / ЕС Европейского парламента и Совета от 18 декабря 2006 года о ключевых компетенциях для обучения на протяжении всей жизни.
- * Знания, навыки и компетенции, которые определены в болгарской системе квалификаций, основаны на государственных образовательных требованиях (стандартах) в национальных школах и системах высшего образования. Они соответствуют ожидаемым результатам обучения, которые определены в этих ГЭЭ с точки зрения знаний, навыков и компетенций.
- * Результаты обучения в НКР и в государственных образовательных требованиях тесно связаны с процедурами обеспечения качества и использования образовательных кредитов, присуждаемых за единицы результатов обучения (где это применимо).

6. Quality assurance / обеспечения качество

- * The Ministry of Education and Science is the national authority for quality assurance in school education (general and vocational education).
- * Министерство образования и науки является национальным органом по обеспечению качества в школьном образовании (общее и профессиональное образование).

6. Quality assurance / обеспечения качество

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО
ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

- * The National Agency for Vocational Education and Training (NAVET) is the national authority for quality assurance of vocational training.
- * Национальное агентство по профессиональному образованию и обучению (НАПОО) является национальным органом по обеспечению качества профессиональной подготовки.

6. Quality assurance / обеспечения качество

Национална агенция за оценяване и акредитация

- * The National Evaluation and Accreditation Agency is the national authority for external quality assurance and control in higher education. The autonomous higher education institutions should describe expected learning outcomes (knowledge, skills and competences) for each specialty.
- * Национальное агентство по оценке и аккредитации является национальным органом по обеспечению внешнего контроля качества и контроля в сфере высшего образования. Автономные высшие учебные заведения должны описывать ожидаемые результаты обучения (знания, навыки и компетенции) по каждой специальности.

2. Compatibility with the EQF / Совместимость с ЕКР:

The Bulgarian NQF is an integrated framework of qualifications and is in full compliance with the Qualifications Framework for the European Higher Education Area and the European Qualifications Framework for Lifelong Learning.

The national report on referencing the National Qualifications Framework of the Republic of Bulgaria was elaborated in performance of item 4 of Decision № 96 of the Council of Ministers of 2 February 2012 adopting the National Qualifications Framework of the Republic of Bulgaria.

Болгарский NQF является интегрированной структурой квалификаций и полностью соответствует Структуре квалификаций для Европейского пространства высшего образования и Европейской системы квалификаций для обучения на протяжении всей жизни.

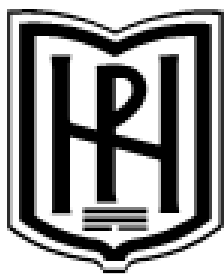
В соответствии с пунктом 4 Решения № 96 Совета Министров от 2 февраля 2012 года, в соответствии с Национальным стандартом квалификаций Республики Болгария, был разработан национальный отчет о ссылках на Национальную систему квалификаций Республики Болгария.

2. Compatibility with the EQF / Совместимость с ЕКР:

The purpose of the national report is to present and explain in a transparent way how each level of National Qualifications Framework corresponds to a particular level from the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and to a level from the Qualifications Framework for the European Higher Education Area.

Целью национального доклада является представление и разъяснение прозрачным образом того, как каждый уровень Национальной системы квалификаций соответствует определенному уровню от Европейской системы квалификаций для обучения на протяжении всей жизни и до уровня от Квалификационной структуры для Европейского пространства высшего образования.

СПОСОБО ЗА ВНИМАНИЯ!!!

доц. д-р Преслав Димитров,
Югозападен Университет „Неофит Рилски“

Ул. Иван Михайлов 60,

Гр. Благоевград

Тел: 000359 888796605; 00359 882998740

Е-mail: preslav.dimitrov@mail.bg preslav.dimitrov@swu.bg

Сайт: <http://www.swu.bg>

<http://fe.swu.bg>